

Osaamisperusteisuus työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa

Opettajan opas

Mitä osaamisperusteisuus tarkoittaa?

- ❑ Tutkinnon perusteissa ammattitaitovaatimukset ilmaistaan ammattitaitona ja osaamisena, joita työelämässä tarvitaan. Tutkinnon osat on määritelty ja nimetty työelämän toimintakokonaisuuksien ja työprosessien mukaan.
- ❑ Oppimistulokset kuvataan **osaamisena** oppimisen ja oppijan arvioinnin perustaksi. Osaamisen arviointi perustuu työelämän työ- ja toimintaprosesseja vastaavien osaamiskokonaisuuksien arviointiin.
- ❑ Ammattitaitovaatimukset on määritelty osaamisena. Saavutettu osaaminen arvioidaan käytännön työtehtävissä ammatillisena toimintana.
- ❑ Osaamisperusteinen toiminta edistää muualla hankitun osaamisen, etenkin epävirallisen ja arkioppimisen tunnistamista ja tunnustamista osaksi tutkintoa. Oppijan osaaminen on perusta osaamisen hankkimiselle ja oppijan arvioinnille.
- ❑ Oppiaine- ja opetusaikakeskeisestä ajattelusta on siirrytty osaamiskeskeisyyteen. Mitä oppijan on osattava tutkinnon osan/tutkinnon hankkimisen jälkeen?
- ❑ Osaamisperusteinen toiminta mahdollistaa aiempaa laajemmin tutkinnon hankkimiselle **joustavat ja yksilölliset opintopolut**.

Joustavat ja yksilölliset
opintopolut

Osaamisperusteisuus opettajan pedagogisen toiminnan lähtökohtana

- ❑ Ammatillisten perustutkintojen ja niiden osien mitoituksen peruste on osaamispiste. Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä (osp). Koulutuksen järjestämismuodoista riippumatta osaamisperusteisuus kuvaa tutkinnon hankkineen osaamista.
- ❑ Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa oppijoille laissa määritellyn ammatillisen perustutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito.
- ❑ Tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet määritellään kuvaamalla tutkinnon perusteissa, mitä tutkinnon osan osaamisen hankkinut henkilö tietää, ymmärtää ja pystyy tekemään. Määrällisen suorittamisen sijaan huomio kiinnitetään oppijan osaamiseen.
- ❑ Oppija voi hankkia osaamista eri oppimisympäristöissä ja erilaisin opetus- ja ohjausmenetelmin. Osaamisen hankkimisella ei ole aika- eikä paikkasidonnaisuutta.
- ❑ Osaamisperusteisuudessa ajattelutavan muutos on keskeistä; opetuskeskeisyydestä oppimiskeskeisyyteen ja opiskelijakeskeisyyteen. Osaamisperusteisen ajattelun myötä oppijan arviointi on yksittäisten opintosuoritusten arvioinnin sijaan työelämän työ- ja toimintaprosesseja vastaavien laajojen osaamiskokonaisuuksien arviointia. Osaamisen hankkimisen keskiössä on se, mitä oppija osaa tutkinnon saavutettuaan.
- ❑ Opetus tapahtuu työelämälähtöisinä kokonaisuuksina; lähtökohtana on oppijalla oleva osaaminen ja uuden osaamisen hankkiminen. Oppijan osaaminen ja sen kehittymisen tuki ovat keskeistä.
- ❑ Työpaikalla tapahtuvan oppimisen suunnittelu toteutetaan osaamisperusteisesti ja opiskelijalähtöisesti yhdessä oppijan, työpaikkaohjaajan ja opettajan kanssa.
- ❑ Työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa osaamista voi hankkia useampaan tutkinnon osaan samanaikaisesti.

Osaamisperusteisuus työpaikalla tapahtuvassa oppimisessä

- ❑ Lähtökohtana ovat tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset sekä oppijalla oleva osaaminen ja uuden osaamisen hankkiminen.
- ❑ Teorian ja käytännön erottelusta on siirrytty työelämän toiminnan perustana oleviin osaamiskokonaisuuksiin. Yhteisiä tutkinnon osia integroidaan työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen.
- ❑ Ammattitaitovaatimukset on määritelty osaamisena, joka ilmenee ammatillisena toimintana ja saavutettu osaaminen on arvioitavissa käytännön työtilanteissa ja työtoiminnassa.
- ❑ Joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen avulla on mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin.
- ❑ Osaamisen arviointi perustuu työelämän työ- ja toimintaprosesseja vastaavien laajojen osaamiskokonaisuuksien arviointiin.
- ❑ Työpaikalla tapahtuvan oppimisen suunnittelu toteutetaan yhdessä oppijan, työpaikkaohjaajan ja opettajan kanssa.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

- ❑ Oppijalla on oikeus saada tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia vastaava muualla hankittu osaaminen tunnistetuksi ja tunnustetuksi. Osaamista voidaan tunnustaa koko tutkinnon osaan tai osittain.
- ❑ Osaamisen tunnustaminen mahdollistaa joustavammat opintopolut. Oppijalle suunnitellaan muualla hankitun osaamisen pohjalta henkilökohtaiset tutkinnon osien suorittamistavat ja -ajat. Näin saadaan osaamisen hankkiminen joustavammaksi, vältetään opintojen päällekkäisyyttä ja lyhennetään opiskeluaikaa (läpäisyn tehostaminen).
- ❑ Osaamisen tunnistaminen on jatkuva prosessi; koko opintojen ajan arvioidaan oppijalle kertynyttä osaamista suhteessa tutkinnon perusteisiin ja tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin.
- ❑ Oppijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS) antaa oppijalle mahdollisuuden hankkia osaamista yksilöllisin tavoittein ja menetelmin. HOPS lähtee oppijan tarpeista ja toiveista ja siinä huomioidaan oppijan osaaminen ja osaamisen hankkimisen edellytykset. HOPS tukee oppijan valmistumista, työllistymistä sekä jatko-opiskelua.
- ❑ Yksilöllinen opintopolku pitää sisällään erilaisia oppimisympäristöjä ja toteutustapoja, joilla osaaminen saavutetaan. Yksilöllisen opintopolun ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) toteutuessa oppija opiskelee hänelle parhaiten soveltuvissa oppimisympäristöissä.

Tunnista! Tunnusta!

Osaamisen kerryttäminen ja dokumentointi

- ❑ Opinnollistaminen –termiä on aiemmin käytetty kuvaamaan osaamisen kerryttämistä ja sen dokumentointia. Nykyisin sitä käytetään vain työpajatoiminnan yhteydessä kertyvästä osaamisesta.
- ❑ Opiskelija on voinut hankkia osaamista työssä tai harrastuksissa arkioppimisena jo ennen opintoja tai niiden aikana. Myös muissa yhteyksissä työtä tekemällä opitaan ja kehitytään.
- ❑ Opiskeluaikainen tai opintoja edeltävä työssäkäynti on parhaimmillaan oppijalle oppimiskokemus ja tapa hankkia osaamista.
- ❑ Kun osaamisen kertymistä dokumentoidaan, tehdään työelämässä tapahtuva oppiminen ja osaaminen näkyväksi. Tämä vaikuttaa opiskelijan yksilöllisen opiskelupolun suunnitteluun.
- ❑ Menettelyssä arvioidaan, mitä osaamista on saavutettu ja verrataan saavutettua osaamista tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin.

Tehostaa opintojen
läpäisyä ja nopeuttaa
ammattiin valmistumista

Oppimisen arviointi

- Oppimisen arvioinnilla tarkoitetaan oppijan osaamisen kehittymisen seurantaa ja arviointia opiskelun aikana sekä oppijalle osaamisen kehittymisestä annettavaa palautetta.
- Oppijan on saatava tietää, mitä hän jo osaa ja mitä osaamista hänen pitäisi vielä hankkia.
- Oppimista arvioidaan koko opintojen ajan antamalla oppijalle suullista tai kirjallista palautetta osaamisen kehittymisestä.
- Puheeksi ottaminen edistää oppimista ja kehittymistä. Hyvä palautekäytäntö on olennainen osa oppimisen arviointia.
- Palautteella ohjataan ja tuetaan opiskelijaa hyviin suorituksiin tuomalla esiin opiskelijan vahvuudet.
- Oppimisen arvioinnissa kehitetään myös oppijan itsearviointitaitoja. Oman osaamisen arviointi vahvistaa oppijan itsetuntemusta.
- Oppimisen arvioinnissa käytetään oppijaa motivoivia ja aktivoivia menetelmiä, joiden avulla tuetaan oppijaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten ja/tai osaamistavoitteiden saavuttamisessa.
- Opiskelija arvioi oppimistaan tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten, tavoitteiden ja arviointikriteereiden avulla.
- Tavoitteena on ammattitaidon oppiminen ja ammatillinen kasvu. Arvioinnilla tuetaan ammatillista kasvua haluttuun suuntaan.

- Numeerista arviointia ei tarvita.**

- Muutokset kirjataan hopsiin.

Osaamisen arviointi

- Ammattitaitovaatimukset** määräytyvät työelämän edellyttämän osaamisen mukaisesti.
- Osaamisen arviointi on oppimistulosten arviointia ja perustuu seuraaviin arvioinnin kohteisiin:
 - työprosessin hallinta
 - työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
 - työn perustana olevan tiedon hallinta
 - elinikäisen oppimisen avaintaidot
- Arvioinnin tasot: Kiitettävä 3, hyvä 2 ja tyydyttävä 1
- Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa monipuolisesti ja arvioida myös itse osaamistaan.
- Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaito arvioidaan ammattiosaamisen näytöllä. TOP-jakso päättyy näyttöön.
- Osaamisen arvioinnin perusteella (ammattiosaamisen näyttö) annetaan todistukseen tulevat arvosanat.**
- Jos opiskelija ei tukitoimista huolimatta yllä T1-tavoitteisiin, voidaan ammatillisen tutkinnon osia mukauttaa (ks. mukautusohje <http://intra.keskuspuisto.fi/index.php?k=23485&hakustr=mukautus#a23485>).**

Arviointi

K3 KIITETTÄVÄ

Työskentelee itsenäisesti, osaa soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä kehittää työtään.

H2 HYVÄ

Työskentelee kaikissa alan työtehtävissä ja on oma-aloitteinen.

T1 TYYDYTTÄVÄ

Työskentelee tutuissa työtehtävissä opastettuna.

Mukautettu arviointi (opiskelija ei yllä T1-tasoon, vaatii mukautuspäätöksen)

K3 M) KIITETTÄVÄ, mukautettu

Työskentelee tutuissa, toistuvissa työtehtävissä ohjauksen saatuaan. Työllistyminen esim. tavallisille työpaikoille yksilöllisesti muokattuihin työtehtäviin tai avustaviin työtehtäviin.

H2 M) HYVÄ, mukautettu

Työskentelee yksilöllisesti suunnitelluissa työtehtävissä ohjattuna. Työllistyminen tuettuna esim. avotyötoimintaan tai työ- ja toimintakeskuksiin.

T1 M) TYYDYTTÄVÄ, mukautettu

Työskentelee jatkuvasti ohjattuna, avustettuna tai työparin kanssa. Työllistyminen avustettuna esim. työ- ja toimintakeskuksiin.

Lähde: AMEO-verkosto

Lähteet & linkit

- ❑ <http://ameo.fi/>
- ❑ www.keskuspuisto.fi
- ❑ www.oph.fi
- ❑ <https://www.varia.fi/fi/nuorten-opiskelu/opiskelu/tyopaikalla-tapahtuva-oppiminen-ja-osaamisperusteisuus> Hyödyllistä tietoa osaamisperustaisuudesta, opas opiskelijalle ja työpaikkaohjaajalle

OTTO-hanke

Anu Kilkku p. 040 482 2606

anu.kilkku@keskuspuisto.fi